

sent, induer bar cilicio, & humiliabā in ieiunio animā meam. Hinc ecclesiastica consuetudo publicam pœnitentiam in cinere & cilicio indicere consuevit, ut in asperitate cilicij afflictio sentiatur exterius, & in uisione cineris recordatio sit humanitatis interius. Hinc uoce beati Iob in persona pœnitentiū dicitur: idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitentiā in fauilla & cinere. Nullus de magnitudine peccatorum desperet, quia etsi magni sunt morbi animarum, omnipotens est medicus, qui non uenit uocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiā. Nullum enim uulnus peccati tam magnum est, ut per pœnitentiā sanari non possit, si tamen medicina pœnitentiæ nō negligatur. Non enim mentitur ille qui ait: In quacunq; die peccator cōuersus fuerit & ingemuerit, peccata illius obliuioni tradētur. Et iterum: **Viuego**, dicit dominus, nolo mortem peccatoris, sed ut cōuertatur & uiuat. Hinc peccatricem animam ad pœnitentiā prouocans, per prophetam dominus dicit: **Nūquid potest mater obliuisci infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui?** Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Humana enim natura sicut facile cadit, sic facile surgere potest. Quia sicut ait saluator in præsenti lectione, **Gaudium erit in celo super vno peccatore penitentiam agente.**

DOMINICA V. POST
Pentecosten Lucae VI.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Estote misericordes, sicut & pater uester misericors est. Et reliqua.

IN ceteras uirtutes, quibus dominus Iesus Christus caelestem gloriam quaerere monuit, praecipue misericordiam commendauit. Denique cum in monte sedens octo beatitudines discipulos suos doceret, ait inter cetera: **Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.** Quisquis ergo ad hoc premium beatitudinis pingere desiderat, uirtutem misericordiae studeat habere. **V**t autem ostenderet non solum gratis, sed etiam ingratis misericordiam impendendam, postquam sententiam de dilectione inimicorum protulit, adiunxit hoc quod in capite huius lectionis audiuius, dicens: **Estote ergo misericordes.** Primum ergo etymologiam huius nominis uideamus, ut uirtutes illius perfectius cognoscere ualeamus. Misericordia enim ex corde & miseria compositum est nomen, in qua compositione ostenditur, quia ubi est miseria, ibi necesse est misericordia. Duobus autem modis misericordiam intelligimus: una est corporalis, & altera incorporalis: una uisibilis, & altera inuisibilis. **A**d corporalem nantque misericordiam pertinet, esurienti cibum, sitienti potum tribuere, uestire nudum, suscipere hospitem, uisitare infirmum, sepelire mortuum, & peccantibus in nobis ex corde dimittere, & necessitati proximorum iuxta uires succurrere, & cetera his similia pietatis opera impendere. **A**t uero spiritalis misericordia est, insipientem docere, con-

solari dolētem, exhortari bene agentē, corripere negligētem, & superbientē ad humilitatem & satisfactionem prouocare, & cætera talia. Vna est ergo bona, & altera melior: quia tanto est melior misericordia spiritalis quàm corporalis, quāto est anima melior quàm corpus. Per unam eīm reficitur corpus, qd est mortuum, per alterā anima sine fine mansura. Igit̃ qui utranq; potest impendere, perfectus est. Si quis aut̃ spiritalē impēdere nō ualet, saltē corporalē non negligat, ut in retributione iustorū audire mereatur. Venite bñdicti patris mei, percipite regnum, quod uobis paratum est ab origine mundi. Hanc habere uolebat Paulus apostolus discipulos suos, quibus dicebat: Induite uos, sicut electi dei, uiscera misericordiae. estote inuicem benigni. Ad hanc habendam Petrus apostolus per epistolam fideles exhortatur, dicens: Omnes unanimes in oratione estote, cōpatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles. Tāto ergo studiosius hanc requirere debemus, quāto in eius executiōe cælestis patris imitatores esse desideramus. Quantū eīm perfecta sit uirtus misericordiae, hinc liquido oñditur, cū ad eius exhibitionē ipsi uis dñi prouocamur exēplo. Vnde & subditur: [Sicut & pater uester misericors est.] Vbi notandū quia [sicut] aduerbiū similitudinis, non semp ad æqualitatem, sed aliquñ pertinet ad similitudinem. Neq; eīm sicut dñs est, nos per om̃ia esse possumus, & tñ iuxta quandā similitudinē, ut Iohānes apostolus ait: Sicut ille est, & nos sumus in hoc mūdo. Iuxta hunc modū locutionis & in hoc loco, sicut, ad similitudinē pertinet. Dignū est eīm, ut sicut nos patrē gloriamur habere in cælis, iuste & pie uiuamus in terris, int̃m ut ipsa

Coloss. 3.
Ephe. 4.

1. Petri. 3.

1. Iohā. 4.

bona nostra opera filios dei nos esse demōstrēt. Sic
 ut eīm in humana natiuitate paterni uultus similitu-
 dinē frequenē in filiorū facie inspicimus, ita si filij dei
 esse uolumus, cælestem patrē in terris imitari debe-
 mus. **¶** Vnde **Apostolus** ait: **Si** portauimus imaginem
 terreni, portemus & imaginē cælestis. **¶** Et sicut filijs
 regū cultus preciosior & dignitas sublimior cōmen-
 datur, sic in nobis, qui filij sumus dei, in bonis operā-
 bus uirtutes florere debēt, ut charitate fulgidi, in hu-
 militate præcipui, castitate lucidi appareamus, ut im-
 pleatur illud qđ dñs ait: **Sancti** eritis, sicut & ego san-
 ctus sum. **¶** **Estote** perfecti, ut sicut ipse pius & miseri-
 cors est, qui solē suū oriri facit super bonos & malos,
 & pluit super iustos & iniustos: ita nos non solū ami-
 cis, sed etiā inimicis & extraneis bona que possumus,
 impēdamus, sicut dñs ait: **Diligite** inimicos uestros,
 bñfacite his qui oderūt uos, quatenus in sorte filiorū
 dei cōputari mereamur, ut impleatur in nobis, quod
 ipse ait in euangelio: **Beati** pacifici, qm̄ filij dei uoca-
 buntur. **¶** Nec superfluū uideri debet, si ad hanc imita-
 tionem cælestis patris subtilius indagandā, ex rebus
 uisibilibus aliquod exemplū sumamus. **¶** Tradunt eīm
 physiologi naturā esse aquilarū, ut pullos suos cōtra
 iubar solis suspēdant: & quos more parentū irreuer-
 beratis oculis intueri uiderint claritatē solis, cū omī
 diligentia fouent & nutriunt. **¶** Quos autē terrā inspicere
 uiderint, quasi adulterinos deiiciunt & contēnūt.
¶ Similiter de coruis dicūt, qđ tandiu pullos suos negli-
 gant, quousq; similitudinem suā nigrescentibus plu-
 mis in illis inspicjāt. **¶** In qbus similitudinibus nos my-
 stice monemur, ut si filij dei esse cupimus, æternæ cla-
 ritatis gaudia mentis oculo contēplemur, & superni

1. Cor. 15.

Leuit. 20.

Luc. 6.

parentis similitudinē in bonis actibus ostēdamus, ut impleatur in nobis illud, qd ipse ait in euangelio: **Lu** Matth. 23
 ceat lux uestra corā hominibus, ut uideāt opera bona uestra, & glorificent patrē uestrū qui in caelis est. **Teste** em̄ apostolo **Petro**, Cuius opa facit qs, eius filius appellatur. **Vnde Paulus** nos admonet, dicens: **Ephē. 5.**
 Estote imitatores dei, sicut filij charissimi. **Hinc Iohānes** ait: **Filij** dei sumus, sed nondū apparuit qd erimus, qm̄ uidebimus eū sicuti est. **Nolite iudicare.** 1. Johan. 3
z nō iudicabimini. Nolite cōdemnare. z non condemnabimini. Quæritur, quare dicat, **[Nolite iudicare, & non iudicabimini,** cum ipse alibi dixisse legatur: **Si uideris fratrem tuū peccantem, increpa illū. Et alio loco: Si peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrē tuum: si autē te non audierit, adhibe tecum unum uel duos. Ad quod rñdendū, quia in correptione fraternā hęc discretionis regula tenēda est, ut scilicet manifesta & aperta mala, & uitētur & reprehendant: ea uero, quæ quo animo fiant à proximis, ignorant, non sunt iudicāda, sed potius extra in crepationē accipiēda. **Sunt** em̄, quædam opera, quę & bono & malo animo fieri possunt, de talibus periculolum est iudicare, maxime ne cōdemnemur. **Sicuti**, uerbi gratia, uides aliquē frequenter nō ieiunantem, noli multum laudare, neq; multū detestari, quæ potest fieri, ut propter infirmitatē stomachi ieiunare nō possit, aut propter appetitū gulæ ieiunare non uelit. **Hęc & his similia facile nō sunt iudicāda, sicut apostolus Paulus** dicit: **Qui manducat, nō māducentem nō iudicet: & q non manducat, māducentem nō** Rom. 14.**

Luce. 17
Matth. 18

1. Corin. 4. spernat. Et iterum: Nolite ante tēpus iudicare, quoad usq; ueniat dñs, qui & illuminabit abscondita tenebrarū, & manifestabit consilia cordiū, & tunc laus erit unicuiq; à deo. Et alibi, ubi prohibet eos iudicare, qui carnibus uescebant, ab hīs qui non uescebant, dicens: Nemo uestrū iudicet in cibo aut in potu. Et

**Coloss. 2.
Roma. 14.**

item: Tu quis es q̄ iudicas alienū seruum? Et rursus: Melius mihi est non māducare carnē, neq; bibere uinum &c. Qm̄ qui aliū iniuste iudicat aut condēnat, iuste iudicabitur & condemnabitur. Sunt uero alia opera, quæ per semetipsa manifesta & aperta mala sunt, sicut sunt adulteria, furta, homicidia, rapinæ, ebrietates, & cætera talia, hæc à fidelibus non solum reprehendenda sunt, sed & corrigenda ab illo, qui locum regiminis tenet, atq; iudicāda, maxime propter illud, quod dñs per prophetā dicit: Si non annunciaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. Est & aliud discretiōis genus in correctione fraterna obseruandū, ut si uerbi gratia occultum est pct̄m, occulte corrigas & emēdes, propter hoc quod dñs dicit: Si uideris fratrem tuū peccantem, corripe eum inter te & ipsum solum. Si autem manifestum & publicum est pct̄m, publice argue & emenda, propter illud quod Apostolus ait: Peccantes coram omnibus argue, ut & cæteri timorem habeant. Et sicut per Salomonem dicitur: Qui corripit palam, pacem facit. Et iterū: Responde stulto iuxta stultitiam suā. Ad hoc em̄ diuina iustitia statuit in ecclesia, ut esset pastor in populo, princeps in seculo, ut unus peccantes corrigat, alter uero corrigēdo negligētes puniat. Quando aut̄ in te frater tuus peccat, cum leui correptione dimitte ei. Vnde & subditur

1. Tim.

Proue. 16.

ita. Sed quia non sufficit declinare à malo, nisi quisq;
 studeat facere bonū, postquā de non iudicandis pro
 ximis præceptū dedit, formā cui imprimamus offen
 dit, dicens: **Dimittite, & dimittetur vobis.** Quod
 est dicere: Dimittite peccātibus in uobis, & dimittē
 tur vobis peccata uestra. Non solum em̄ alios teme
 re iudicare non debemus, sed etiā his qui nos iniuste
 iudicāt, ex corde dimittere. Igitur dimittere ad igno
 scenda peccata pertinet, iuxta quod dñs alibi ait: Si
 dimiseritis hominibus peccata eorū, & pater uester
 cælestis dimittet uobis peccata uestra. Et item: Cum
 stabitis ad orandum, dimittite si quid habetis aduer
 sus aliquem. Quod autē adiungit, **Dare, & dabitur**
vobis, ad dandam eleemosynam pertinet, dño ali
 bi dicente. **Dare eleemosynam,** & ecce omnia munda
 sunt vobis. Dimittere enim iniurias debemus &
 eleemosynas dare, ut detur nobis uita aeterna scđm
 quod dñs dicit: **Facite uobis amicos de māmōna iniqui**
titatis, ut cum defeceritis, recipiant uos in aeterna
 tabernacula. Et forte quod daret à uobis si quaereres,
 subiunxit, dicens: **Mensuram bonā & confertam,**
& coagitatā, & supereffluentem. Mensura enim bona à bono
 om̄ium remuneratore dabitur, qñ pro minimis maiora rependet,
 pro terrenis cælestia, pro transituris mansura. Quæ bene
 cōfertā dicitur, i. plena & perfecta: & coagitata, quia ex
 nulla parte inanis erit & uacua. Supereffluentem, i. su
 perabundantem. Hæc enim mēsurā plena, perfecta,
 & superabundans fideli seruo dabitur, quando dicitur:
 Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuis
 ti fidelis, super multa te constituā. intra in gaudiū dñi
 fui. Et quia de glōria beatæ patriæ, postquā acceptā

Matth. 6

Marci. ii

Luce. i

Luce. i

Matth. i

fuerit, nullus locus amittendi erit, recte dictum est: **Dabunt in sinum vestrum.** Sicut enim de ea re, quam in sinu habemus, certi securus sumus, ira postquam in gremio regni caelestis collecti fuerimus, aeterna securitate firmi erimus, Iohanne in Apocalypsi dicente: **Absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum.** Et quia deus redditurus est unicuique secundum opera sua, ad huc subinfertur: **Eadem quippe mensura, qua mensueritis, remetietur vobis.** Si enim in nobis peccantibus libenter dimittimus, & deus omnipotens clementer dimittet nobis peccata nostra. Unde quotidie in oratione eum poscimus, dicentes: **Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.** Qui ergo peccanti in se dicitur, iterum non vult, uane & superflue a domino postulat, sicut ipse dicit: **Si non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec pater uoster caelestis dimittet uobis peccata uestra.** Vnde & Salomon: **Homo homini seruat iram &c.** Et iterum, **Dimitte te proximo nocenti te.** Et, **Deprecanti te dimitte ei, & peccata soluentur.** Qui enim pro deo in praesenti uita maiorem laborem assumpserit, & habetiores elemosynas tribuerit, maiorem remunerationem in aeterna uita recipiet, recte Apostolo, qui ait: **Qui parce seminat, parce & metet.** Et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus metet uitam aeternam. **Dicebat autem illis & similitudinem: Numquid potest caecus caecum ducere?** Nonne ambo in foueam cadunt? In hac similitudine dominus scribas & phariseos specialiter percutit, qui locum magistrorum indigne usurpant, dominum deserentes, ut dominus alibi ait: **Mandatum dei transgredimini propter traditiones uestras.** **Qui cum caeci essent, ita ut se caecos esse nescirent, magistri in po-**

Apoc. 21

Matth. 6.

Eccle. 25

1. Cor. 9

Matth. 15

POST PENTECOSTEN 303

populo fieri non erubescabant: non lucrum animarum
querentes, sed suae iactantiae & cupiditati consulentes,
non ut populo prodesse, sed ut honorabiliores &
doctiores in eo apparerent, amantes primos recubi-
tus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & sa-
lutationes in foro, & uocari ab hoibus rabbi. Quia
enim illum uidebant, qui dixit, Ego sum lux mundi,
& non eum agnoscebant, proculdubio cæci erant, sic-
ut dñs dicit: **Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum.**
Cum populum docerent quod nesciebant, & ipsi cæ-
cicæcis ducatum præbentes utriq; in foueam cadebāt,
sicut dñs alibi exprobrat eis, dicens: **Væ uobis scribæ** *Luce. 11*
& pharisæi legisperiti, qui tulistis clauem sciētiæ. Et
alio loco sic: **Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ,** *Matth. 23*
qui clauditis regnū cælorum ante homines. uos em̄ nō
intratis, nec alios intrare sinitis. Sed cauedum nobis
est, ne uitia scribarum & pharisæorum ad nos transeāt,
ut qd̄ in illis reprehēdimus, in nobis inueniat̄. Sunt
em̄ nonnulli, qui anteq̄ discipuli fiant, magistri fieri
appetunt. & quibus nō est sanctitas in moribus, nec
maturitas in ætate, neq; doctrina in sermonibus suf-
fragatur, inuerecūde locū regiminis appetūt, & ideo
magistri erroris fiunt, q̄a discipuli ueritatis esse no-
luerūt. Cum em̄ aliquis per se uiuens docēdi officium
indigne suscipit, quasi cæcus cæco ducatum præbere
presumit, & ideo ambo in foueam cadunt: quia & ille
indigne præest, & iste malū exemplū sequitur, ac per
hoc uterq; in errorē incidit. Inde iacobus dicit: **Noll**
te fieri plures magistri. Ois em̄ q̄ in uis̄ ueritatis alijs
oñdere desiderat, cautissime cauere debet, ne aliter
uiuat q̄ doceat, nisi qliter uixit Ch̄s & docuit. Vnde
& subditur: Nō est discipulus super magistrū:

Perfectus aut̄ om̄is erit, si sit sicut magister eius. Solet nauq̄ in humanis disciplinis cōtingere, ut discipulus per acumē mēt̄is antecellat magistrū.

Johan. 13
Matt. 23

Magister ergo in hoc loco ille intelligit, qui alibi ait:

Vos uocatis me, magister & dñe, & bene dicitis. Et item: Nec uocemini magistri, unus em̄ est magister uester, qui in cælis est. Quæ sententia à superioribus p̄der, ubi dictū est: [Dimitte, & dimittetur uobis.

Date, & dabitur uobis.] Ac si diceret: Si magister uŕ, cum possit ut deus, suas noluit uindicare iniurias, & uos perfecti esse poteritis discipuli, si inter p̄secutiones nō iniurias rependatis, sed patientiā exhibeatis. Non q̄ ita perfecti esse possimus, sicut ipse ait, sed p̄ modulo nostræ capacitatis humilitatē & māsuertudinē illius imitari debemus, illi⁹ ueri magistri exēplū

Matt. 23.

sequentes, qui ait: Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Sunt alij quanti, qui in aliorū uitij corrigendis duriores & districtiores apparēt, cum in suis blandiores & leniores existant. Vnde & subditur:

Quid aut̄ uides festucā in oculo fratris tui, trabē aut̄ quæ in oculo tuo ē, nō cōsideras?

Quantū inter festucam & trabē, tm̄ inter p̄ctm̄ maius & minus distat. Quod ut manifestius intelligat, unum ē cunctis in mediū p̄feramus: uerbi gratia, ira subitanea, festuca est: inueterata aut̄, trabes efficitur.

Et ira quidē subitanea oculum mēt̄is perturbat, sicut per Prophetā dicitur, Turbatus est præ ira oculus meus. Odiū aut̄ mentem exæcat, teste Iohanne apo-

1. Johan. 2

stolo, qui ait: Qui odit fr̄m suū, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quō uadat: qm̄ tenebræ exæcauerunt oculos eius. Qui em̄ odiū in corde seruans, fr̄m subito irascentem durius reprehēdit & dī

Iudicat, quasi de alterius oculo festucā eijcere nitit̄,
in suo trabē non uidens. Sed quia cuius uita despici-
tur, illius prædicatio contemnitur, recte subiūgitur:
Et quō potes dicere fratri tuo: Frater, sine,
eijciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo tra-
bem non uidens?] Qui enim alterius minima pec-
cata uult corrigere, necesse est ut primum sua corri-
gat & emendet, ne quando dicat illis deus, **Quare tu** Psal. 49
enarras iustitias meas, & assumis testamentum meū
per os tuū? Tu uero odisti disciplinam, & proiecasti
sermōnes meos retrorsum. Qui em̄ alterius uitā dis-
cutere debet, purum oculum mentis necesse est ut ha-
beat, sicut Apostolus ad Timotheū scribit: Oportet 1. Tim. 3
episcopum irreprehensibilē esse, rangū dei dispen-
satorē. Vnde dñs adhuc admonendo subiūgit, dicēs:
Hypocrita, eijce primum trabem de oculo
tuo, & tunc percipies ut educas festucā de oculo fra-
tris tui.] Hypocrita græce, latine simulator dicitur
uel subauratus, quo noīe illi cēsentur, qui aliud ostē Matth. 23
dunt exterius, & aliud seruant interius. Tales dñs in
euangelio increpat, dicens: Vā uobis scribæ & phari-
sæi hypocritæ, qm̄ similes estis sepulchris dealbatis,
quæ a foris apparent hoībus speciosa, intus uero ple-
na sunt ossibus mortuorum & omni spurcitia. Sic &
uos quidem a foris paretis hominibus iusti, intus autē
pleni estis hypocrisis & iniquitate. Quam graue nāq;
uitium sit hypocrisis, beatus Iob ostendit, cū ait: Nō Job. 23
enim ueniet in conspectu domini omnis hypocrita.
Et iterum: Congregatio hypocritarum sterilis. Et, Job. 15.
Simulatores & callidi prouocant iram dei. Et Salo- Job. 36.
mon: Simulator ore decipit amicum suum. Pessimū Prou. 12
quippe genus est hypocritarum, qui hoc seculo car-

nem macerant, & in futuro mercede priuantur: quia sicut dñs ait, **Receperunt mercedē suam.** Sunt enim nonnulli, qui cum serui sint uitios, ut appareant hominibus iusti, aliena pctā acriter corrigunt, de qualibus scriptura dicit: **Est correptio mendax in ore contumeliosi.** Talibus conuenit quod dominus ait: **Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo,** & tūc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui.] Neque hæc dicentes aliquem à fraterna correptione prohibemus, maxime cū sicut Iacobus apostolus ait: **Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore uic suæ, saluabit animā eius à morte, & operit multitudinem pctōrum.** Sed quotiescunq; fratrem peccare uidemus, nostrā fragilitatis memores, benigne & leniter corrigere debemus, monente Paulo apostolo: **Frātres, & si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, uos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris.** Cum autem aliquem incorrigibiliter uitij inhaerere cōspicimus, zelo rectitudinis accēsi, diutius increpare debemus, exēplo illius q ait: **Vidi præuaricantes, & tabescebam.** Et iterum: **Nonne qui oderunt te domine, oderam? Perfecto odio oderam illos.** Tunc enim sine culpa irasci uidemur, quādo talem asperitatem non ira, sed zelus format, in exemplum **Moyfi, qui exiit à Pharaone iratus nimis, quia eius nequitiam incorrigibilem uidit.**

DOMINICA VI. POST

Pentecosten. .I. Petri. III.

Charissimi, Omnes unanimes in oratione estote. Et reliqua,